

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TE BERENDRECHT, STEENOVENSTRAAT-KONIJNENDREEF- KRAAIENBERG

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten

Rapport opgemaakt door: Gabriella Kaszas, Melissa Lamberts, Cynthia Holstein

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

November 2018

Dossiernr. Intern: 24638.R.01

Extern: RI3BZ011

AOE: 2018K93

INHOUD

Deel 2: Programma van Maatregelen

1	Inleiding	3
2	Kwaliteitscontrole en ondertekening	6
3	Bibliografie	7
3.1	Literaire bronnen	7
3.2	Websites	7

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1 INLEIDING

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2018K93
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO NV
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2018/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	Steenovenstraat Kraaienbergh Konijnendreef
- Postcode:	2040
- Fusiegemeente:	Antwerpen
- Land:	België
Lambert72coördinaten (EPSG:31370)	Bounding Box: xMin,yMin 147848.80,227111.19 : xMax,yMax 149750.07,227463.22
Kadaster	Openbare ruimte (openbare weg) & privatieve percelen
- Gemeente:	Berendrecht
- Afdeling:	19
- Sectie:	C
- Percelen:	Het tracé loopt over openbare weg maar er zal ook gewerkt worden op percelen 282h, 282p, 281/2g, 281/2h, 280, 282d, 282k, 284e, 284a, 287, 271d, 271b, 281m, 283p, 281g, 281y, 281w, 281v, 281t, 281s, 284h, 287, 283R, 281F, 281A, 281X, 281S, 273B
Onderzoekstermijn	November 2018
Thesaurus	Bureauonderzoek, lijntracé, pompstation, Berendrecht, Antwerpen, Steenovenstraat, Konijnendreef, Kraaienbergh, vrijgave.

Deze archeologienota is gebaseerd op een reeds bekrachtigde archeologienota (ID 1747), geschreven door ABO nv in maart 2018. Het wordt uitgevoerd in opdracht van de initiatiefnemer voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de geplande riolerings- en aanverwante infrastructuurwerken op en aan de Steenovenstraat, Konijnendreef en Kraaienbergh te Berendrecht (provincie Antwerpen). Er zijn echter momenteel enkele wijzigingen doorgevoerd in de toekomstige plannen, waardoor een nieuwe archeologienota vereist is.

De beoogde opbraak van het wegdek en graafwerken worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Het betreft een lijninfrastructuur waarbij het de 1km lijninfrastructuur overschrijdt (ca. 2km). De bodemingrepen (ca. 1,36 hectare) vinden plaats buiten het bestaande gabarit en overschrijden de

grenswaarde van 1.000m². Het onderzoeksgebied bevindt zich daarnaast buiten een archeologische zone. Om deze redenen moet er, in het kader van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een omgevingsvergunning een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Gezien het tracé over een openbare weg loopt, is onderzoek met ingreep in de bodem voorlopig niet mogelijk. Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van bureauonderzoek.

1.1 GEMOTIVEERD ADVIES

Het doel van dit onderzoek is drieledig. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Uit het historisch en landschappelijk onderzoek (hfd. 3 en 4) blijkt dat het terrein gelegen is in bebost gebied in de zandstreek. Het bevindt zich in poldergebied nabij de overgangszone naar de Antwerpse Kempen. Cartografisch onderzoek wees uit dat de huidige weg een lange geschiedenis kent als straat waar rond bewoning lange tijd zeer schaars bleef. De bebouwing dateert vooral uit recentere tijden en in de 20ste eeuw werd de weg verhard en voorzien van nutsleidingen. Tot op heden werd er echter nog geen riolering aangelegd. De bodemkaart toonde dat delen van het tracé OB- en OT-bodems doorsnijden. Het bodemarchief is wellicht door menselijke ingrepen reeds verstoord tot vernietigd. De rest van de gronden worden vooral gekenmerkt door zandbodems. De landschappelijke situatie ter hoogte van het onderzoeksgebied is gelijkaardig aan deze ten noorden van de Belgisch-Nederlandse grens. Ondanks de afwezigheid van archeologische meldingen in de directe omgeving van het onderzoeksgebied (zowel in België als Nederland), die menselijke aanwezigheid vanaf de prehistorie of in recentere tijden zou aantonen, kan niet uitgesloten worden dat zich toch nog archeologische resten bevinden binnen de grenzen van het onderzoeksgebied.
- 2) Uit een analyse van het huidige landschap blijkt dat het onderzoeksgebied in beperkte mate is verstoord door aanleg van de wegverharding (60cm) en reeds bestaande nutsleidingen (ca. 1m). Bijgevolg zijn de archeologische resten die zich onder het traject bevonden waarschijnlijk vernietigd tot op deze dieptes. De geplande ingrepen in de bodem zouden dus reeds geroerde aarde omwoelen in deze eerder verstoorde zones. Hierdoor is het archeologisch potentieel ter hoogte van deze delen van het tracé zeer klein en bijgevolg is de impact van de werken beperkt wanneer ondiep wordt uitgegraven.
- 3) De werken voorzien enkel in de aanleg van een maximaal 2m brede sleuf in de Steenovenstraat en Kraaienbergh. De uitgraving zal gemiddeld tot op een diepte van 2m onder het maaiveld plaatsvinden waardoor onverstoorde grond zal aangesneden worden. De beperkte breedte van de sleuf en het lage archeologisch potentieel van de omgeving maakt echter dat de kans op kennisvermeerdering in deze situatie zeer gering tot nihil is.

Uit 1, 2 en 3 kan geconcludeerd worden dat de verwachting om archeologische resten aan te treffen eerder klein is, gezien het beperkte archeologisch potentieel. Maar de beperkte kennis van archeologisch erfgoed in de omgeving kan niet als bewijs gezien worden voor de afwezigheid ervan ter hoogte van het onderzoeksgebied. Echter de aanwezigheid van eerdere aangetoonde verstoringen en het beperkte inzicht dat kan worden verkregen bij de aanleg van 1 sleuf van maximaal 2 meter breed

leidt tot de conclusie dat de kans op kenniswinst zeer beperkt tot nihil is. Bij een kosten-batenanalyse kan bijgevolg geconcludeerd worden dat het potentieel tot kennisvermeerdering niet opweegt tegen de kosten van bijkomend archeologisch onderzoek. Daarom wordt er een vrijgave van het onderzoeksgebied geadviseerd.

2 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General director		15 november 2018
Toon Moeskops	Business Unit Manager		15 november 2018
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		15 november 2018

3 BIBLIOGRAFIE

3.1 LITERAIRE BRONNEN

Bogemans F. 1997. Kaartblad 1-7 Essen-Kapellen. *Toelichtingen bij de Quartairgeologische kaart*. Vrije Universiteit Brussel en Dienst Natuurlijke Rijkdommen. Brussel.

De Boer E.A.M. 2015. Gemeente Woensdrecht Plangebied Burgemeester Voetenstraat 36a te Ossendrecht. Archeologisch bureauonderzoek in Inventariserend veldonderzoek (verkennde fase). BAAC Rapport V-14.0045. 's-Hertogenbosch.

Jacobs P., T. Polfliet & G. Moerkerke. 2010. Kaartblad 1-7 Essen-Kapellen. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België – Vlaams Gewest*. Belgische Geologische Dienst en Departement LNE, Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen. Brussel.

Reyns N. & J. Bruggeman. 2016. Archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Berendrecht (Antwerpen) – Norbertijnenstraat. Natuurcompensatie Opstalvallei Fase 2. All-Archeo bvba. Temse.

Smeets M., A. De Raymaeker, V. Vander Ginst, N. Van Liefferinge, J. Verrijckt & W. Yperman. 2016. Archeologienota: het archeologisch vooronderzoek aan de Bosstraat te Berendrecht. Studiebureau Archeologie bvba. Kessel-Lo.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Warning, S. 2013. Plangebied Windturbines Kabeljauwbeek in Ossendrecht, gemeente Woensdrecht; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennde fase). RAAP-Notitie 4632 (herziene eindversie). Weesp.

Weerts H.J.T., P. Cleveringa, J.H.J. Ebbing, F.D. de Lang & W.E. Westerhoff. 2000. De lithostratigrafische indeling van Nederland – Formaties uit het Tertiair en Kwartair. TNO-rapport NITG 00-95-A. Utrecht.

3.2 WEBSITES

CadGIS 2018: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 7 november 2018).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2018. [Online], <https://cai.onroerendergoed.be/> (geraadpleegd op 7 november 2018).

Geoportaal 2018 [Online], <https://geo.onroerendergoed.be/#zoom=9&lat=6639473.15&lon=462444.02> (geraadpleegd op 7 november 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Basiskaarten (Luchtfoto's, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 7 november 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Historische kaarten (Fricx, Ferraris, Atlas der Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 7 november 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 7 november 2018).

Inventaris Bouwkundig Erfgoed: IBE 2018.

Inventarissen Onroerend Erfgoed: IOE 2018 [Online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/> (geraadpleegd op 7 november 2018).

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000) [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 7 november 2018).

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed. [Online], <https://onderzoeksbalans.onroenderfgoed.be/> (geraadpleegd op 7 november 2018).

Provincie Noord-Brabant: bodematlas [online], <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/bodematlas> (geraadpleegd op 7 november 2018).

Provincie Noord-Brabant: cultuurhistorische waardenkaart [online], <http://noord-brabant.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=1dab0b45b3234fffa8090a4bc8ae06f8> (geraadpleegd op 7 november 2018).

Provincie Noord-Brabant: kaartbank [online], <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/Kaartbank/?bookmark=8a91825d51a75b7b0151aa0e2c4c0002> (geraadpleegd op 7 november 2018).

TNO Geologische Dienst Nederland (GDN): DINOloket [online], <https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens> (geraadpleegd op 7 november 2018).